

CULTURA DE PAU

Ha arribat l'hora. La cultura de guerra, l'economia de guerra, el domini hegemònic dels "globalitzadors" ha fracassat estrepitosament, i amb un preu massa alt de sofriments, fam, pobresa extrema, problemes socials... Cal un "nou inici", coincident amb el nou segle i mil·lenni.

Des de temps immemorials ha predominat la força i la imposició, la violència i la confrontació bèl·lica, fins al punt que la història sem-

bla reduir-se a una successió inacabable de batalles i conflictes en què la pau és una pausa, un intermedi. I així un segle rere l'altre, amb intents fugaços d'emancipació.

Educada per a l'exercici de la força, acostumada a acatar la llei del més poderós, més entrenada en l'ús del múscul que el de la ment, la humanitat s'ha vist empesa cap a les confrontacions més sagnants. En lloc de fraternitat, enemistat. El proïsme, proper o distant, no ha

aparegut com el germà amb el qui compartim un destí comú, sinó com l'adversari, com l'enemic al qual hem d'anihilar. I així, una cadena inacabable d'enfrontaments, d'atacs i represàlies, de vencedors i vençuts, omplen el nostre passat.

Hi ha, per ventura, una història paral·lela invisible, la trama de la qual ha estat forjada dia a dia pel despreniment, la generositat, la creativitat que són distintives de l'espècie humana. És un ordit dens, incomparable i intransitori, perquè està fet amb l'esforç de moltes vides, dedicades tenaçment a construir, com a principal quefer quotidià, els baluards de la pau.

"No hi ha camins per la pau, la pau és el camí", ens recordà el mahatma Gandhi. Un camí guiat per principis i valors. Per la justícia en primer lloc. La pau és, al mateix temps, condició i resultat, llavor i fruit. És necessari identificar les causes dels conflictes per poder prevenir-los. Evitar és la més gran victòria.

Cal identificar les causes dels conflictes per poder prevenir-los. Evitar és la més gran victòria

La UNESCO, organització del sistema de les Nacions Unides a la qual s'encomana explícitament la tasca de construir la pau mitjançant l'educació, la ciència, la cultura i la comunicació, recorda en el preàmbul de la seva Constitució que són els "principis democràtics" de la justícia, llibertat, igualtat i solidaritat els que han d'il·luminar aquesta gran transició des d'una cultura de la violència i la guerra cap a una cultura del diàleg i la conciliació. Fou des de la UNESCO que s'inicià el gran programa, a la dècada dels noranta "Cap a una cultura de pau".

La Declaració i Programa d'Acció sobre una Cultura de Pau –aprovada el mes de setembre de 1999– estableix que la cultura de pau és un conjunt de valors, actituds i comportaments que reflecteixen el respecte a la vida, a l'ésser humà i a la seva dignitat. En el Pla d'Acció s'hi troben les mesures de caràcter educatiu, de gènere, de desenvolupament, de llibertat d'expressió... que s'han de dur a la pràctica per a la gran transició de la força a la paraula: fomentar l'educació per la pau, els drets humans i la democràcia, la tolerància i la comprensió mútua nacional i internacio-

nal; lluitar contra qualsevol forma de discriminació; promoure els principis i les pràctiques democràtiques en tots els àmbits de la societat; combatre la pobresa i assolir un desenvolupament endogen i sostenible que beneficiï a tothom i que proporcioni a cada persona un marc de vida digna, i mobilitzar la societat amb la fi de forjar en els joves el desig fervent de buscar altres formes de convivència basades en la conciliació, la generositat i la tolerància, així com el rebuig a tota forma d'opressió i violència, la justa distribució de la riquesa, el lliure flux informatiu i els coneixements compartits.

En el Manifest 2000 –Any Internacional per una Cultura de Pau– subscrit per més de 110 milions de persones de tot el món, s'estableix "el compromís, en la meua vida quotidiana, en la meua família, en el meu treball, en la meua comunitat, en el meu país, en la meua regió a: respectar totes les vides, rebutjar la violència, alliberar la meua generositat, escoltar per comprendre's, preservar el planeta i reinventar la solidaritat": D'això es tracta, d'invocar-nos, d'implicar-nos personalment en aquest procés que pot conduir, d'aquí a pocs anys, a esclarir els horitzons avui tan ombrívols i permetre la convivència pacífica de tots els habitants de la terra.

Són molts els països, regions, municipis que han incorporat la cultura de pau a les constitucions, estatuts o cartes municipals. És molt important que aquesta inclusió es vagi generalitzant, però és encara més important la consciència popular que ha arribat l'hora de no acceptar més la imposició i l'obediència cega al poder, perquè *els ciutadans deixen de ser súbdits*, de ser espectadors per ser actors, abandonen el silenci i la por per deixar de ser vasalls i convertir-se en agents de pau.

Avui la participació no presencial –mitjançant la telefonia mòbil o Internet...– permet ja un canvi radical que constitueix el fonament de tota democràcia, la consulta popular.

En aquests deu anys, s'han dut a terme moltes coses. Però la inèrcia dels interessos creats, la resistència dels més pròspers a compartir millor, s'oposen a l'adveniment de la cultura de pau, de la paraula, de l'aliança, de la comprensió.

Però aviat cediran. Ha arribat l'hora.

Federico Mayor Zaragoza

President de la Fundació Cultura de Pau
i exdirector general de la UNESCO
Octubre de 2009

En col·laboració de la i en el marc del 10è aniversari de la Declaració i Pla d'Acció per a una Cultura de Pau 1999-2009